

Vodič za definiciju malog i srednjeg poduzetništva u natječajima za dodjelu sredstava iz fondova EU

Sadržaj vodiča:

1. Uvod	2
2. Kriterij za definiranje poduzeća (MSP)	3
2.1. Definiranje prema broju zaposlenih, godišnjem prometu i aktivi/dugoročnoj imovini ...	3
2.2. Definiranje prema udjelu u poduzeću	3
2.2.1. Autonomna poduzeća	3
2.2.2. Partnerska poduzeća	4
2.2.3. Vezana poduzeća	5
2.2.4. Odnos poduzeća s tijelima javne vlasti	6
3. Primjeri međusobnog odnosa poduzeća prema različitim kategorijama	6
4. Kontrolna lista za definiranje malog i srednjeg poduzetništva	8

1. Uvod

Europska komisija, u suradnji i konzultacijama s državama članicama, poslovnim organizacijama i stručnjacima iz EU, kao i na temelju zaključaka otvorenih konzultacija putem interneta, definirala je kriterije za određivanje oblika poduzeća. Ovom definicijom Europska komisija želi se jasno odrediti spada li pojedino poduzeće u kategoriju mikro, malog ili srednjeg poduzeća – MSP (eng. Small and medium sized Enterprises – SME).

Potreba za poboljšanom definicijom MSP-a proizašla je iz analiza gospodarskih kretanja unutar Europske Unije nakon 1996. godine te rastućeg broja identificiranih poteškoća s kojima se MSP-i susreću u svom poslovanju. Cilj definicije je jasno odrediti razliku između MSP-a kojima je dozvoljena određena vrsta potpora, za razliku od onih kojima nisu.

Ova definicija proizlazi iz dokumenta Europske komisije o pravilima za državne potpore upućene MSP-ima¹. Nastavno na navedeni dokument Europska komisija objavila je i Vodič za MSP² čiji je cilj pojasniti za koga i kako su usmjerena navedena pravila, kako korak po korak definirati poduzeće prema jednoj od kategorija MSP-a te jasno definirati prihvatljive korisnike državnih potpora upućenih MSP-ima. Sama definicija nadilazi glavne kriterije koji se odnose na broj zaposlenih, godišnji promet i aktivu/dugoročnu imovinu. Ovdje se, osim glavnih kriterija za definiranje MSP-a (broj zaposlenih, godišnji promet te aktiva/dugoročna imovina), u obzir uzimaju i povezanosti između dvaju ili više poduzeća. Sukladno tome, Centar za EU pri HGK identificirao je potrebu kreiranja vodiča za definiciju malog i srednjeg poduzetništva u natjecajima za dodjelu sredstava iz fondova EU kako bi olakšao razumijevanje navedenih pravila Europske komisije te na taj način pružio pomoć budućim prijaviteljima projekata u prijavama na natječaje.

Ovaj Vodič namijenjen je mikro, malim i srednjim poduzećima za samoprocjenu prihvatljivosti njihove prijave na nadolazeće natječaje iz fondova EU, raspisanih od strane nadležnih tijela u Republici Hrvatskoj. Samoprocjena poduzeća bit će nužna u pripremnim radnjama za prijavu na natječaje, budući da će se u kriterijima natječaja za prijavu projekata definirati i pravila za prihvatljivost prijavitelja te će jedan od kriterija biti i usklađenost s odredbama Europske komisije o državnim potporama.³

¹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/sme_handbook.pdf

² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_en.pdf

³ **Commission Regulation** (EC) No **800/2008** of 6 August 2008 declaring certain categories of aid compatible with the common market in application of Articles 87 and 88 of the Treaty (General block exemption Regulation) - GBER

2. Kriteriji za definiranje poduzeća (MSP)

2.1. Definiranje prema broju zaposlenih, godišnjem prometu i aktivi/dugoročnoj imovini

Tablica 1 prikazuje kriterije za definiranje poduzeća prema jednoj od kategorija MSP-a.⁴ Od tri navedena kriterija za definiranje MSP-a, dva moraju biti zadovoljena kako bi određeno poduzeće zaista spadalo u kategoriju MSP-a i to na slijedeći način:

1. Broj zaposlenih
2. Ili godišnji promet ili aktiva/dugoročna imovina

Pri definiranju, obavezna kategorija je broj zaposlenih te se, uz nju, uzima i jedna od ostale dvije kategorije: godišnji promet i/ili aktiva/dugoročna imovina.

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenih	i	Godišnji promet	ili	Aktiva/Dugoročna imovina
Srednje	< 250		≤ 50 milijuna EUR		≤ 43 milijuna EUR
Malo	< 50		≤ 10 milijuna EUR		≤ 10 milijuna EUR
Mikro	< 10		≤ 2 milijuna EUR		≤ 2 milijuna EUR

Tablica 1: Kriteriji definiranja MSP-a.

2.2. Definiranje MSP-a prema udjelu u poduzeću

Ova definicija ima još jedan uvjet koji je nužno zadovoljiti za konačnu kategorizaciju poduzeća. Kao što je ranije navedeno, u obzir se uzimaju i povezanosti između 2 ili više poduzeća. Ovdje postoje 3 kategorije poduzeća: **autonomna**, **partnerska** i **vezana**. Svaka od ovih kategorija sa sobom donosi određene promjene pri konačnoj definiciji poduzeća u jednu od kategorija MSP-a, s obzirom na broj zaposlenih, godišnji promet i aktivu/dugoročnu imovinu.

2.2.1. Autonomna poduzeća

Većina poduzeća u Europskoj Uniji je **autonomno**. To znači da je poduzeće u potpunosti neovisno ili je partnerski povezano s jednom ili više tvrtki. Kod autonomnih poduzeća, partnerski udio jednog ili više poduzeća ne smije prelaziti 25% ukupnog udjela poduzeća i obrnuto. No, postoji i iznimka. Poduzeće će se smatrati autonomno čak i kada je prag od 25% udjela ili više, ali ne više od 50% u vlasništvu jednog od sljedećih subjekata ili više njih, pod uvjetom da oni nisu međusobno vezani:

- Javne investicijske korporacije, *venture capital* tvrtke i poslovni anđeli
- Sveučilišta i neprofitni istraživački centri
- Institucionalni ulagači⁵, uključujući fondove za regionalni razvoj

⁴ Navedeni kriteriji, tj. pragovi za definiranje vrste poduzeća pokazuju gornje granice pri definiranju poduzeća u jednu od kategorija MSP-a. Europska komisija, države članice EU, Europska investicijska banka te Europski investicijski fond zadržavaju pravo postavljanja i nižih gornjih granica s ciljem usmjeravanja pojedinih mjera na specifične kategorije MSP-a

⁵ Europska komisija nema formalno prihvaćenu definiciju institucionalnih ulagača. Općenito se smatraju ulagačima koji trguju velikom količinom vrijednosnih papira u ime većeg broja manjih ulagača koji nisu izravno uključeni u poslove upravljanja tvrtkom u koju ulažu. U tu kategoriju spadaju npr. mirovinski fondovi.

- Autonomna lokana vlast sa godišnjim proračunom manjim od 10 milijuna EUR-a i manje od 5.000 stanovnika

2.2.2. Partnersko poduzeće

Ukoliko udio jednog ili više poduzeća u drugom poduzeću iznosi 25% ili više, a ne više od 50%, njihov odnos postaje **partnerski** te se to poduzeće više ne može smatrati autonomnim. U definiranju ovih odnosa vrijedi pravilo recipročnosti. Poduzeće se smatra partnerskim u slučaju da:

- Udio poduzeća u drugom poduzeću ne iznosi manje od 25% ili više od 50% što znači da se taj postotak odnosi na postotak glasačkih prava i kapitalnog udjela te ukoliko udio drugog poduzeća u tom poduzeću ne iznosi manje od 25% ili više od 50% što znači da se taj postotak odnosi na postotak glasačkih prava i kapitalnog udjela
- Poduzeće nije vezano za drugo poduzeće što znači, između ostalog, da udio glasačkih prava u drugom poduzeću ili obrnuto, ne smije iznositi više od 50%.

U tom slučaju, pri definiranju spada li pojedino poduzeće u jednu od kategorija MSP-a, konačnom broju zaposlenih i godišnjem prometu / aktivi/dugoročnoj imovini pridodaju se isti pokazatelji drugog ili više poduzeća s kojima je to poduzeće u partnerskom odnosu i to za onoliki postotak koliko drugo poduzeće ili poduzeća imaju udjela u navedenom poduzeću.

Pri računanju pokazatelja, radi izbjegavanja prekomjernog računanja, poduzeću se pripisuju pokazatelji samo onih poduzeća s kojima je poduzeće izravno u partnerskom odnosu. Ne pripisuju se pokazatelji onih poduzeća s kojima su partneri prvog poduzeća u partnerskom odnosu.

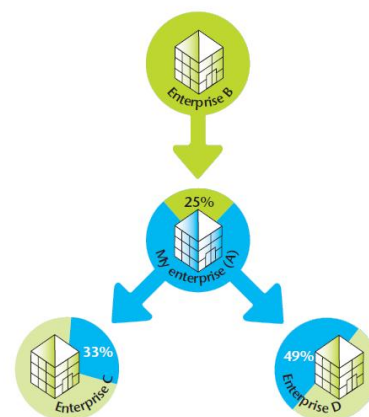
Primjer:

Tvrtka A posjeduje 33% udjela tvrtke C i 49% udjela tvrtke D, dok tvrtka B posjeduje 25% udjela tvrtke A. Pri definiranju poduzeća A prema jednoj od kategorija MSP-a, uz vlastite pokazatelje, poduzeće A mora svojim pokazateljima pridodati 33% pokazatelja tvrtke C, 49% poduzeća D te 25% pokazatelja poduzeća B. Konačan rezultat, tj. pokazatelji poduzeća C iznose:

Broj zaposlenih: 100% poduzeća A + 33% poduzeća C + 49% poduzeća D + 25% poduzeća B

Godišnji promet: 100% poduzeća A + 33% poduzeća C + 49% poduzeća D + 25% poduzeća B

Aktiva/dugoročna imovina: 100% poduzeća A + 33% poduzeća C + 49% poduzeća D + 25% poduzeća B

2.2.3. Vezano poduzeće

Isto tako, poduzeće može biti i **vezano**. Karakteristika vezanog poduzeća je većinski udio jedne ili više tvrtki u udjelu vezanog poduzeća. Točnije, ukoliko je više od 50% udjela poduzeća u vlasništvu jedne ili

više tvrtki, poduzeće se smatra vezanim, budući da tvrtka s većinskim udjelom ima dominantan utjecaj u odlučivanju poduzeća. U definiranju ovih odnosa vrijedi pravilo recipročnosti.

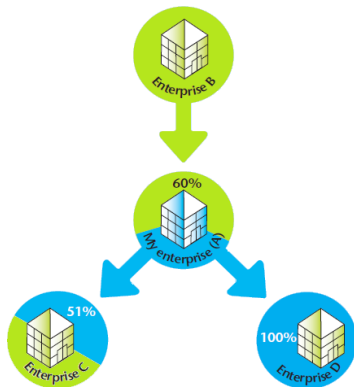
Dva ili više poduzeća se smatraju povezanim ako:

- Jedno poduzeće je u vlasništvu većine udjela ili većinskih glasačkih prava unutar drugog poduzeća
- Jedno poduzeće ima pravo postavljanja ili smjenjivanja većine administrativnog, upravljačkog ili nadzornog tijela drugog poduzeća
- Ugovor potpisan među poduzećima ili zakonska odredba u memorandumu ili statutu jednog poduzeća dopušta drugom poduzeću da ostvari dominantan utjecaj u poduzeću
- Jedno poduzeće ima mogućnost, na temelju ugovora, potpune kontrole i upravljanja glasačkim pravima dionika ili članova

U tom slučaju, pri definiranju spada li pojedino poduzeće u jednu od kategorija MSP-a, konačnom broju zaposlenih i godišnjem prometu / aktivi/dugoročnoj imovini pridodaju se isti pokazatelji tvrtke ili tvrtki s kojima je poduzeće u partnerskom odnosu i to u iznosu od 100% tvrtke za koje je poduzeće vezano. Također, u slučaju da vezane tvrtke ne sastavljaju konsolidirane račune te da je tvrtka za koju je poduzeće vezano također vezano za drugu tvrtku ili tvrtke, konačnom broju zaposlenih i godišnjem prometu / aktivi/dugoročnoj imovini pridodaju se isti pokazatelji svih tvrtki koje su u vezanom odnosu.

Primjer:

Poduzeće A posjeduje 51% udjela poduzeća C i 100% udjela poduzeća D, dok poduzeće B posjeduje 60% udjela u poduzeću A. Budući da poduzeće A ima više od 50% udjela u poduzeću C i D, te poduzeće B ima više od 50% udjela u poduzeću A, poduzeće A mora svojim pokazateljima dodati 100% pokazatelja poduzeća B, C i D.

Broj zaposlenih: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 100% poduzeća C + 100% poduzeća D

Godišnji promet: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 100% poduzeća C + 100% poduzeća D

Aktiva/dugoročna imovina: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 100% poduzeća C + 100% poduzeća D

Ukoliko su dva poduzeća povezana franšizom, to ne znači da su vezana. Njihov međusobni odnos ovisi o ugovoru o franšizi. Ukoliko ugovor podrazumijeva jednu od navedenih korelacija vezanih poduzeća, poduzeće se može smatrati vezanim.

2.2.4. Odnos poduzeća s tijelima javne vlasti

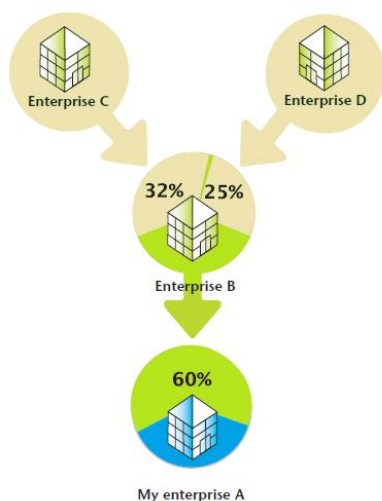
Poduzeće se ne može smatrati MSP-om ukoliko je 25% ili više udjela izravno ili neizravno kontrolirano, jedinstveno ili zajednički, od strane jednog ili više tijela javne vlasti. Ovo ograničenje postoji iz razloga što bi takva poduzeća, zbog svoje vlasničke i upravljačke strukture, mogla imati određene „prednosti“ s obzirom na ostala poduzeća čija vlasnička struktura nije definirana na ovaj način. Pod pojmom prednosti, ovdje se misli prvenstveno na financiranje. Također, pri takvom odnosu postoje određene poteškoće u definiranju konačnih nužnih pokazatelja potrebnih za definiranje poduzeća prema kategorijama MSP-a.

Poduzeće će se smatrati autonomno čak i kada je prag od 25% udjela ili više, ali ne više od 50% u vlasništvu jednog od subjekata navedenih na stranici 2 (2.2.1.) ili više njih, koji prema nacionalnom zakonodavstvu imaju status javnih tijela, pod uvjetom da oni nisu međusobno vezani.

3. Primjeri međusobnih odnosa poduzeća prema različitim kategorijama:

Primjer 1.

Poduzeće A je vezano za poduzeće B na način da poduzeće B ima udjela u tvrtki a u iznosu 60%. Tvrtka B je povezana u partnerskom odnosu sa tvrtkom C i D pri čemu tvrtka C ima udio u tvrtki B 32%, a tvrtka D 25%. Pri definiranju poduzeća A prema jednoj od kategorija MSP-a, uz vlastite pokazatelje, poduzeće A mora svojim pokazateljima pridodati 100% pokazatelja poduzeća B te 32% pokazatelja poduzeća C i 25% pokazatelja poduzeća D. Konačan rezultat, tj. pokazatelji poduzeća A iznose:

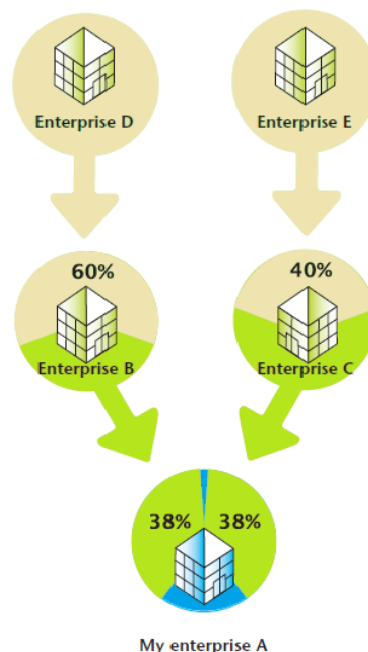
Broj zaposlenih: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 32% poduzeća C + 25% poduzeća D

Godišnji promet: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 32% poduzeća C + 25% poduzeća D

Aktiva/dugoročna imovina: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 32% poduzeća C + 25% poduzeća D

Primjer 2.

Poduzeća B i C su u partnerskom odnosu s poduzećem A budući da imaju po 38 % udjela u poduzeću A. No, poduzeće B je vezano za poduzeće D budući da poduzeće D ima 60% udjela u poduzeću B, dok je poduzeće C u partnerskom odnosu s poduzećem E budući da poduzeće E posjeduje 40% udjela u poduzeću C. Pri definiranju poduzeća A prema jednoj od kategorija MSP-a, uz vlastite pokazatelje, poduzeće A mora svojim pokazateljima pridodati 38% zajedničkih pokazatelja poduzeća B i D (budući da su vezana) te, s druge strane, 38% pokazatelja poduzeća C. Pokazatelji poduzeća E se ne pripisuju poduzeću A zbog toga što je poduzeće E u partnerskom odnosu s poduzećem C, a ne s poduzećem A.

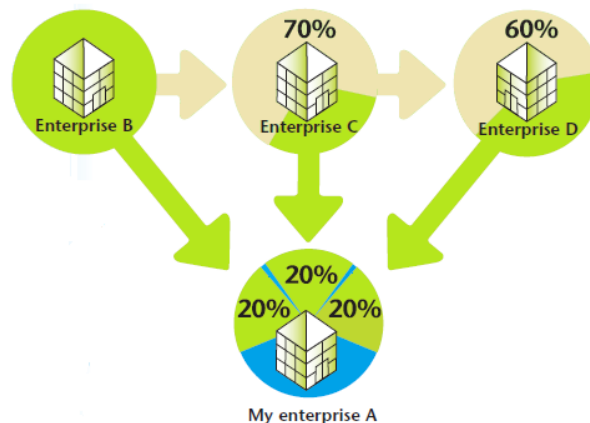
Broj zaposlenih: 100% poduzeća A + 38% poduzeća (B + D) + 38% poduzeća C

Godišnji promet: 100% poduzeća A + 38% poduzeća (B + D) + 38% poduzeća C

Aktiva/dugoročna imovina: 100% poduzeća A + 38% poduzeća (B + D) + 38% poduzeća C

Primjer 3.

Poduzeće A surađuje s poduzećima B, C i D na način da poduzeća B, C i D posjeduju po 20% udjela u poduzeću A. Poduzeća B, C i D su u vezanom odnosu jedno s drugim, budući da poduzeće B ima 70% udjela u poduzeću C, dok poduzeće C ima 60% udjela u poduzeću D. Na prvi pogled se čini da je poduzeće A autonomno zato što niti jedno drugo poduzeće ne posjeduje 25% udjela ili više. No, budući da su poduzeća B, C i D u vezanom odnosu, te predstavljaju grupu ulagača, njihov zajednički udio u poduzeću A iznosi 60% te se ne promatra odvojeno, nego kao jedan zajednički udio. Prema tome, pri definiranju poduzeća A prema jednoj od kategorija MSP-a, uz vlastite pokazatelje, poduzeće A mora svojim pokazateljima pridodati 100% zajedničkih pokazatelja poduzeća B, C i D.

Broj zaposlenih: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 100% poduzeća C + 100% poduzeća D

Godišnji promet: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 100% poduzeća C + 100% poduzeća D

Aktiva/dugoročna imovina: 100% poduzeća A + 100% poduzeća B + 100% poduzeća C + 100% poduzeća D

Pripremio:
Igor Bobek

4. Kontrolna lista za definiranje malog i srednjeg poduzetništva

Kontrolna lista za definiranje malog i srednjeg poduzetništva napravljena je prema parametrima zadanim u definiciji MSP-a Europske komisije. Kontrolna lista namijenjena je poduzećima koja žele izvršiti samoprocjenu svojeg statusa unutar zadanih parametara definicije MSP-a, kako bi što jasnije definirali svoje mogućnosti i prihvatljivosti pri prijavi projekata financiranih iz fondova EU.

Kontrolna lista za definiranje malog i srednjeg poduzetništva ⁶			
Naziv poduzeća:			
Kontakt osoba, email, tel.:			
R.br.	Pitanje	Da	Ne
1.	Ima li Vaše poduzeće 50 ili više i manje od 250 zaposlenih?		
2.	Ima li Vaše poduzeće više od 10 i manje od 50 zaposlenih?		
3.	Ima li Vaše poduzeće više od 1 i manje od 10 zaposlenih?		
4.	Je li Vaš godišnji promet prema zadnjem računovodstvenom izvješću manji od ili jednak 50 milijuna EUR-a?		
5.	Je li Vaš godišnji promet prema zadnjem računovodstvenom izvješću manji od ili jednak 10 milijuna EUR-a?		
6.	Je li Vaš godišnji promet prema zadnjem računovodstvenom izvješću manji od ili jednak 2 milijuna EUR-a?		
7.	Je li aktiva/dugoročna imovina Vašeg poduzeća manja od ili jednaka 43 milijuna EUR-a?		
8.	Je li aktiva/dugoročna imovina Vašeg poduzeća manja od ili jednaka 10 milijuna EUR-a?		
9.	Je li aktiva/dugoročna imovina Vašeg poduzeća manja od ili jednaka 2 milijuna EUR-a?		
10.	Poduzeće je u 100% vlasništvu pravne ili fizičke osobe		
11.	Ima li određeno poduzeće ili skupina poduzeća udio u vlasničkoj strukturi i glasačkim pravima Vaše tvrtke koji ne prelazi 25%?		
12.	Ima li Vaše poduzeće udio u vlasničkoj strukturi i glasačkim pravima drugog poduzeća ili skupine poduzeća koji ne prelazi 25% zbrojenih udjela?		
13.	Ima li određeno poduzeće ili skupina poduzeća udio u vlasničkoj strukturi i glasačkim pravima Vaše tvrtke koji nije manje od 25,01%, a ne prelazi 50%?		
14.	Ima li Vaše poduzeće udio u vlasničkoj strukturi i glasačkim pravima drugog poduzeća ili skupine poduzeća koji nije manji od 25,01%, a ne prelazi 50% zbrojenih udjela?		
15.	Ima li određeno poduzeće ili skupina poduzeća udio u vlasničkoj strukturi i glasačkim pravima Vaše tvrtke koji nije manje od 50,01%?		
16.	Ima li Vaše poduzeće udio u vlasničkoj strukturi i glasačkim pravima drugog poduzeća ili skupine poduzeća koje nije manji od 50,01%?		

Napomena:

Kontrolna lista koristi se isključivo za potrebe osnovne i neobvezujuće analize usklađenosti Vašeg poduzeća s deficijom MSP-a u natječajima za dodjelu bespovratnih sredstava u okviru ESI fondova (Europskih strukturnih i investicijskih fondova). Popunjenu kontrolnu listu molimo poslati na Centar za EU pri HGK (eu@hgk.hr). Prikupljeni podaci su informativne prirode, a svrha je povratno Vas informirati o statusu usklađenosti Vašeg poduzeća s deficijom MSP-a. HGK ne odgovara za popunjenu kontrolnu listu i podatke koji se u njoj nalaze. HGK se obvezuje da će sve podatke prikupljene kroz ovaj obrazac čuvati kao poslovnu tajnu te ih neće prosljeđivati trećim osobama.

⁶ podaci se odnose na posljednje dostupno godišnje izvješće o poslovanju

Centar za EU pri HGK:

Pristupanjem RH u EU i intenzivnijem uključivanju hrvatskog gospodarstva u korištenje fondova EU, u okviru Hrvatske gospodarske komore osnovana je nova organizacijska jedinica – Centar za EU. Ukoliko u aktivnostima Centra za EU prepoznate i Vaše potrebe, obratite nam se s povjerenjem.

Aktivnosti Centra za EU:

- Programske aktivnosti Centra za EU - praćenje izrade strateških dokumenata i zastupanje stavova članica HGK u procesu programiranja operativnih programa koji su podloga za financiranje iz strukturnih fondova EU.
- Informativno/savjetodavne aktivnosti prema poduzećima - "fit-in" analize prijave na otvorene EU natječaje; usmjeravanje gospodarstvenika prema odgovarajućim izvorima financiranja iz fondova EU.
- Projektne aktivnosti - usmjeravaju se na aktivnosti prema poduzećima/članovima HGK na području IPARD programa te strukturnih fondova, vezano uz prijave na EU natječaje.
- Informativne, promotivne i obrazovne aktivnosti obuhvaćaju informiranje o aktualnoj i budućoj situaciji vezano uz fondove EU te organiziranje seminara i konferencija vezanih uz problematiku korištenja fondova EU.

Kontakt:

direktorica Centra za EU: Ružica Gelo
mr.sc. Zvonimir Savić, Saša Bukovac
Ivana Perković
Nova cesta 3-7, 10000 Zagreb
Tel: +385 (0)1 4606-779
Fax: +385 (0)1 4606-753
eu@hgk.hr
<http://www.hgk.hr/category/sektor-centar/centar-za-eu>

Europska poduzetnička mreža (EEN):

EEN u Hrvatskoj djeluje kao dio Centra za EU pri HGK. Mreža pruža potporu i savjet gospodarstvenicima diljem Europe te im pomaže maksimalno iskoristiti mogućnosti Europske Unije i jedinstvenog europskog tržišta. Usluge EEN mreže specifično su kreirane za male i srednje poduzetnike (MSP) ali su dostupne i poslovnim institucijama, istraživačkim centrima te sveučilištima u cijeloj Europi. Europska poduzetnička mreža sastavljena je od gotovo 600 partnerskih organizacija i institucija (komore, agencije, instituti..), pruža kontakte i poveznice u 52 zemlje i 83 konzorcija.

Trebate li informacije o EU zakonodavstvu, pomoć pri transferu tehnologije ili ste u potrazi za poslovnim partnerom te informacijama o mogućnostima, obratite nam se s povjerenjem.

Kontakt:

Vesna Torbarina
Igor Bobek, Irena Spahić, Jelena Ravlić, Ino Petar Buljan
Nova cesta 3-7, 10000 Zagreb
Tel: +385 (0)1 4606-805
Fax: +385 (0)1 4606-829
een@hgk.hr
<http://www.een.hr/>

Zagreb, prosinac 2013.

Opća napomena:

Vodič za definiciju malog i srednjeg poduzetništva u natjecajima za dodjelu sredstava iz fondova EU pripremila je i za nju je odgovorna HGK. Informacije koje se iznose, temelje se na javnim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije i zaključci izneseni u ovom Vodiču podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija, kao i o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ovaj Vodič ili njegovi dijelovi ne mogu se kopirati ili na bilo koji drugi način reproducirati bez navođenja izvora.